

ПРОПОВІДЬ

ТАІНСТВО ХРИСТА

Перш за все, треба сказати, що молитовний досвід християн позначений до- свідом таїнства Христа. Для своїх послідовників Христос не є далеким Богом, до якого необхідні посередники. Він – незбагнений Бог – стає людиною, щоб бути ближче до людини, яка все ще втікає, чуючи голос Бога в Едемському саду. Таким чином Він сам стає нашим посередником: Один бо Бог, один також і посередник між Богом та людьми – чоловік Христос Ісус, що дав себе самого як викуп за всіх (1 Тим. 2, 5–6). Це низходження Бога-Слова в особі Ісуса Христа є об’явленням пратаїнства нашого спасіння, яке церква ісповідує, викликаючи у день Христового Різдва: Таїнство чудне бачу і преславне: небо – вертеп, престол херувимський – Діву, ясла – вмістилище, в яких возліг невмістимий Христос Бог. Христос своїм народженням, життям, стражданням, смертю і воскресенням завершив і об’явив для нас план нашого спасіння. У Старому Завіті таїнством називають саме цей незбагнений Божий задум нашого спасіння.

У дусі цього ставрозавітного значення таїнства проповідував також апостол Павло. Для нього «таїнство» є цілісним планом спасіння людства і світу, схованим у глибинах премудрості Божої та об’явлений тим, які готові Його прийняти. Воно не є пов’язане із якимось конкретними обрядами, але є таїнством Христа – Його спасительною дією у світі. План Божого спасіння був роджений у глибинах Божества і явлений у Христі та Його євангелії. Це значення таїнства церква зберегла як святе передання донині. Говорячи про літургію, церква визнає що, «діло відкуплення людей і досконалого возславлення Бога, провісником якого були божественні чудеса, явлені народові Старого Завіту, сповнив Христос Господь через пасхальне таїнство своїх спасених страстей, воскресіння з мертвих і славного вознесіння. Ним Він, “вмираючи, знищив нашу смерть і, воскреснувши, повернув нам життя”» (КСЛ 5). Відкриваючи таїнство спасіння своїм Воплоченням, Христос сповнює його у Воскресінні, перемагаючи смерть.

Завдяки участі у цьому пречудному таїнстві Христа наша молитва набуває значення в очах Отця, оскільки лише завдяки участі у божественній природі Його Сина ми можемо називати Його Отцем. Особа Христа, таким чином, стала таїнством, беручи участь у якому, ми, прославляючи Отця, спасаємось, а нашим спасінням, своєю чергою, прославляється Отець. Спасіння світу полягає у прославі Отця, і саме тому молитва християнина передусім є славословною молитвою подяки – євхаристійною молитвою. У цьому значенні Євхаристія є сповненням та вершиною літургійного життя церкви. Кожна молитва церкви повинна завершитись благодаренням.

ТАІНСТВО ЦЕРКВИ

Таїнство нашого спасіння і досконалої прослави Бога, сповнене у Христі і явлене Святим Духом, поширюється на церкву – вірних, які завдяки вірі у Христа- Спасителя та участі у Його Смерті та Воскресінні стають єдині у Ньому, творять Його таїнственне тіло. Прищеплюючись таким чином до прославленого тіла Христового, Церква живе із пасхального таїнства Христа, яке від початку її існування б'є джерелом життєдайних вод, напоюючи і сповнюючи багатовимірність її життєвих ситуацій. Христос живить церкву своєю присутністю, і саме усвідомлення цієї присутності є основою багатовимірності християнської молитви. Таїнство Христа, Його життєдайної присутності у світі, від часу існування церкви являється через різноманіття літургійних чинностей. Церква вірить, що «Христос завжди присутній у своїй Церкві, передусім у літургійних діях. Він присутній у Жертві Божественної Літургії і в особі служителя... і головною мірою – під євхаристійними видами. Він присутній своєю силою у Святих Таїнствах таким чином, що коли хтось хрестить, – хрестить сам Христос. Він присутній у своєму слові, адже це Він промовляє, коли в Церкві читають Святе Письмо. Нарешті, присутній, коли Церква молиться і співає, адже Він обіцяв: “Де двоє або троє зібрані в моє ім'я, там я серед них” (Мт. 18, 20). Справді, у цьому великому ділі, в якому звершується досконала прослава Бога й освячення людей, Христос завжди єднає зі собою свою возлюблену Невісту – Церкву, яка взиває до свого Господа і через Нього поклоняється Вічному Отцеві» (КСЛ _).

Отже, хоч особа воскреслого Ісуса Христа схована від наших очей, ми все ж бачимо його у таїнствених матеріальних знаках. Ми бачимо хліб, вино й ікони. Ми чуємо голос Христа в голосі диякона чи священника, коли вони читають Євангеліє. Коли ми молимося під час Літургії, Христос молиться з нами. Літургія є спільним ділом Христа і його Церкви. Наші молитви є марними без Христа. Він продовжує заступатись за творіння. Коли ми збираємось у церкву, відбувається таїнство нашого спасіння – ми молимося Богу-Отцю, об'єднані з Ісусом Христом, стаємо частиною Тіла, головою якого є Він. У давній західній літургії існував гарний літургійний вислів перед причастям: «Прийміть те чим ви є, станьте тим, що ви приймаєте – Тілом Христовим». Церкву часто називають таїнством. Щоразу, коли Церква збирається на молитву, стається це таїнство. Христос дає себе не лише в Євхаристії, а й щоразу, коли ми з вірою ісповідуємо Його присутність між нами, а це значить і під час наших спільних молитовних зібрань.

ВИМІРИ ЦЕРКОВНОГО ТАІНСТВА

Життєдайна сила Христової присутності пульсує у кожному церковному богослужінні, пронизуючи все наше життя. Вершиною богослужбового життя є Таїнство Євхаристії – подячне святкування єдності із Христом у його таїнственному тілі. Все

літургійне життя церкви спрямоване до цього основного молитовного таїнства – участі у Його Тілі і Крові. Але лише святкування Тіла і Крові не ви- черпує таїнствених проявів життя таїнственного Тіла Христового. Христос, як це видно із тексту Конституції про святу літургію, діє у своїй церкві багатовимір- но. Збираючись в одну церкву задля єдиного життєдайного досвіду Христа, вірні переживають також досвід Його дії на окремих її членів. Цей досвід літургійної молитви для конкретних її членів церква називає літургійними таїнствами. Вони народжуються із євхаристійного єднання всієї церкви для її конкретних членів. Так, Таїнства втаємничення християнина – Хрещення, Миропомазання та Єв- харистія, – хоч здійснюються для конкретних осіб, бо охрещені вірні вже не по- требують їх повторення, є досвідом всієї церкви, досвідом її зростання. Так само Таїнства зцілення – Покаяння та Єлеопомазання, – хоча і є Таїнствами, у яких окремі члени беруть особливу участь, все ж є також таїнством цілого Тіла Хрис- тового, яке терпить разом із його духовно чи тілесно хворими членами. Таїнства служіння – Вінчання та Рукоположення – передусім є Таїнствами іконічності предстоюння Христового та Його любові, які також пульсують із єдиного зібрання церкви у Святому Дусі, яка через Христа приносить вічний і досконалий піснеспів небесному Отцеві.

Благодарний молитовний досвід Христа просякає кожен мить нашого життя. Своїм Воплоченням, Життям, Смертю і Воскресінням Христос впроваджує в астро- номічний час, що вимірює життя людини, нову якість – святість. Іншими словами, надає перехідному кількісному часові іншу якість, яка перемінює його у літургій- ний час. Бог не усуває час, але своєю присутністю в ньому освячує його, робить його часом спасіння. Завдяки цьому, літургійне згадування подій історії спасіння не є ні минулим, ні майбутнім, але освячуючим теперішнім. Після Пасхальної Події ми перебуваємо у восьмому незахідному дні, очікуючи блаженного приходу Госпо- да. Це очікування позначене святістю воскреслого Христа та сходженням на церкву Духа Святого. Кожне богослужіння добовго кола – вечірня, повечір'я, опівнічна, утрєня, денні часи – створені і впроваджені у життя церкви з єдиною метою – дати вірним можливість постійного спасительного і життєдайного досвіду Христа. «О, Пасхо велика і найсвятіша, Христе, о, мудросте, і Слово Боже, і сило, подавай нам тісніше з'єднатися з Тобою в невечерній день царства Твого» – ось єдина при- чина кожного літургійного зібрання церкви після воскресіння Христового. Кожне літургійне богослужіння церкви виростає із вдячності за можливість брати участь у Смерті та Воскресінні Господа.

Святкування таїнства Воскресіння Христового є також джерелом для літургій- них богослужінь тижня та року. Як планети навколо сонця, так само кружляють літургійні поминання окремих днів навколо святкування тижневого спомину Вос- кресіння у кожен неділю року. Хрест Господній, Богородиця, Ангели, Предтеча, Апостоли, і

цілість церковної спільноти – всі ці молитовні поминання виходять із пасхального таїнства і покликані приводити нас до нього.

Так само і в літургійному році, незалежно який саме цикл свят зараз ми святкуємо – різдвяний, богородичний чи святих, – всі вони народжуються і провадять до пасхального пратаїнства Христа та Його Церкви. Конституція про святу літургію наголошує, що у святкуванні річного циклу богослужінь Церква «розгортає все таїнство Христа – від Воплочення й Різдва аж до Вознесіння, до дня П'ятдесятниці й до очікування блаженної надії та Господнього пришестя. Ось так пригадуючи таїнства відкуплення, вона відкриває вірним багатство чеснот і заслуг свого Господа, щоб повсякчас робити їх певним чином присутніми для вірних і щоб вони, ставши причасниками цих чеснот і заслуг, наповнювалися благодаттю спасіння. Звершуючи цей річний цикл Христових таїнств, свята Церква з особливою любов'ю почитає Пресвяту Богородицю Марію, яка поєднана нерозривною сув'яззю зі спасенним діянням свого Сина... Понад те, Церква внесла до річного циклу дні пам'яті мучеників та інших святих, які, приведені до досконалості різноманітною Божою благодаттю і здобувши вічне спасіння, співають в небесах досконалу хвалу Богові й заступаються за нас. Святкуючи “дні народження [до вічності]” святих, вона проповідує пасхальне таїнство в святих, які спільно з Христом постраждали і прославилися; ставить їх за приклад вірним і цим провадить їх через Христа до Отця; їхніми заслугами вимолує в Бога благодіяння» (КСЛ 102–104).

ТАІНСТВО ХРИСТІЯНСЬКОГО ЖИТТЯ

Таїнство Христа і таїнственне життя церкви мають за ціль плідність таїнственного життя кожного християнина. Кожний вірний, черпаючи із пасхального Христового таїнства та його вимірів у таїнственному житті церкви, має сам перетворитись у таїнство. На одній зі своїх проповідей на початку навчального року в Укаїнському католицькому університеті владика Софрон (Мудрий) сказав: «Християнин є видимим знаком невидимої Божої благодаті». Справді, таїнство стає діяльним лише тоді, коли Христос починає діяти в конкретній особі. Таїнство, першою чергою, передбачає співжиття Христа з конкретною особою. Він, входячи в неї, творить таїнство спасіння. Перемінена Христом людина є висловом невидимої благодаті Божої. Чудо полягає в тому, як людина перемінюється у Христі. Її дії, інколи незрозумілі для неї самої, стають євангелієм Христа для спасіння світу. Основне в житті християнина не діяти, але дати Христові діяти через себе, стати не ініціатором спасіння, а його співтворцем. Коли людина дозволяє Христові жити в ній так, щоб їхнє співжиття було гармонійним, вона стає таїнством, таїнством спасіння, таїнством дієвого воплощення божественної любові.